

نکاتی دربارهٔ پیش‌نویس طرح قانون ملی هوش مصنوعی

متنی با عنوان «پیش‌نویس طرح قانون ملی هوش مصنوعی» تدوین شده و در اختیار ستاد راهبری فناوری‌های هوشمند حوزه‌های علمیه قرار گرفته است. هدف این است تا با بررسی این متن، اصلاحاتی حسب نیاز برای آن پیشنهاد شود.

۱. در مقدمه این عبارت ذکر شده: «قرار گرفتن در زمره ۱۰ کشور برتر هوش مصنوعی در جهان». مخاطب قانون ممکن است با این سؤال مواجه شود که دلیل این هدفگذاری چیست و منبع آن کجاست. بهتر است پیشتر در مقدمه به مطالبه مقام معظم رهبری (حفظه‌الله) اشاره شود، تا معلوم شود هدف تدوین این قانون و ترسیم این چشم‌انداز ناظر به سیاست‌های کلی مورد مطالبه ایشان است.
۲. بند الف از ماده یک قیدی را در تعریف هومص بیان کرده که «اثر» است، ممکن است جایی باشد و یا جایی نباشد و صحیح نیست به عنوان قید در داخل تعریف بیاید: «که منشأ اثرگذاری‌های گسترده بر انسان و روابط انسانی ... است». هر چه تعریف مختصرتر شود، فهم بهتر حاصل شده و اختلاف کمتر می‌گردد. همان دو خط اول می‌تواند هوش مصنوعی را معرفی کند. آثار و مخاطرات هوش مصنوعی می‌تواند در بندی دیگر یا در مقدمه بیاید.
۳. بند ب ماده یک عرضه‌کننده را منحصر در «سامانه هوش مصنوعی» معرفی کرده است. این تعریف خیلی از افراد و شرکت‌ها را خارج می‌کند؛ آن‌هایی که یک وسیله مجهز به هومص را عرضه می‌کنند. فردی که یک خودروی هوشمند را ارائه کند، آیا مشمول این قانون نباید بشود؟ طبیعتاً ما به یک ماشین لباسشویی نمی‌توانیم بگوییم «سامانه هومص» بلکه می‌گوییم «ابزار مجهز به هومص». یعنی سامانه هومص در داخل آن تعبیه شده است. به این عبارت اضافه شود: «و ابزارها و محصولات مجهز به سامانه هوش مصنوعی».
۴. در بند ج ماده یک هم بیاید: «از کارکرد درست سامانه هوش مصنوعی یا ابزار مجهز به هوش مصنوعی».
۵. بند د و ذ ماده یک ناقص بوده و تعریفی از اصطلاحات آن ذکر نشده است.
۶. اصطلاح «کاروران» بایستی در ماده یک تعریف شود.
۷. بهتر است نهادهای ذکر شده در متن قانون در ماده یک معرفی شوند، مانند: شورای ملی راهبری هومص.
۸. درباره تبصره ذیل ماده سه، آیا سازمان مذکور می‌تواند بدون تصویب مجلس در معاهدات بین‌المللی عضو شود؟ لازم است محدوده اختیارات در این زمینه مشخص شود. این‌که چه نوع توافقاتی نیازمند مجوز مجلس شورای اسلامی است و کدام‌ها مستقل قابل انجام. مبتنی بر قوانین فعلی.
۹. در بند ج ماده پنج این خطر وجود دارد که همکاری متخصصان غیرایرانی با هدف جاسوسی صورت گیرد. با توجه به اهمیت هومص و ارتباط آن با امنیت ملی، اضافه شود: «با نظارت و تأیید نهادهای امنیتی مسئول».
۱۰. برای رفع ابهام، تبصره بند الف ماده هفت اصلاح شود: «مکلفند حداقل یک درصد و حداکثر دو درصد از».
۱۱. در بند ت ماده هفت شاید بهتر باشد آزمایشگاه مذکور زیر نظر سازمان ملی استاندارد تعریف شود، به عنوان یکی از آزمایشگاه‌های این سازمان. با توجه به این‌که این سازمان در بسیاری از صنایع مرجع ارزیابی فنی است.
۱۲. اضافه کردن ماده‌ای برای تعیین وظایف قوه قضائیه درباره مسئولیت‌های مدنی متوجه سامانه‌های هومص محور لازم است. این‌که مشخص شود دادگاه‌ها چطور باید با این مسئله مواجه شوند، وقتی سامانه هومص محور به افراد حقیقی یا حقوقی و یا حقوق آنان آسیب وارد می‌کند، مسئولیت متوجه چه کسی است؟

